

Druhé pokračování Kosmovo

Tzv. Druhé pokračování Kosmovy Kroniky je soubor, pořízený na základě latinsky psaných letopisných záznamů, které byly vedeny rozličnými autory, pravděpodobně kanovníky svatovítského kostela, ve 12. a 13. století. Někdy na přelomu 13. a 14. století se původních roztroušených letopisných záznamů ujal neznámý pořadatel a pokusil se jim dát jednotnou formu.

Struktura díla a jeho stylová i názorová nejednotnost svědčí o tom, že Druhé pokračování Kosmovo nemá jediného autora a že tento letopis je kompilací, složenou z původně samostatných částí, jejichž prameny nám povětšinou zůstávají neznámé. V textu letopisů se prolínají analistické záznamy s delším souvislým vyprávěním, údaje o některých událostech se opakují, objevují se chyby v datování a ani chronologie není vždy přesná.

Druhé pokračování Kosmovo však vyplňuje značnou mezeru ve vyprávěcích pramenech k českým dějinám od 12. století do 80. let 13. století. Tato skutečnost na jedné straně násobí jeho cenu, na druhé straně je bohužel příčinou různých potíží: tím, že letopisy Druhé pokračování jsou jediným pramenem některých historických událostí té doby, nelze korigovat jejich někdy nepřesné údaje, ať už chronologické, či věcné.

Druhé pokračování Kosmovy Kroniky se dělí na následující části:

Výpisky z Vincencia, Gerlacha a jiných starších letopisců českých

Text Druhé pokračování Kosmovy Kroniky začíná vyprávěním o založení Strahovského kláštera a pokračuje zprávami od roku 1154, které popisují události v Čechách i ve Svaté říši římské až do roku 1195. Především ale líčí Fridrichova tažení do Itálie a do bitvy u Milána. Jedná se o kompilaci výpisků z letopisu Vincenciova, Jarlocha a tzv. análů Pražských. Tyto výpisky byly napsány více autory, kteří se v záznamech událostí pravděpodobně střídali.

Letopisy české od roku 1196 do roku 1278

Letopisy české tvoří zprvu seznam letopočtů s poznámkami, které se postupně stávají podrobnějšími a rozšiřují se do záznamů. Pojednávají o politických a církevních záležitostech (zejména pak o chodu kostela, stavebních úpravách kapituly), o počasí apod.

Příběhy krále Václava I. (Venceslai I. regis historia, 1248-1249)

Náplní těchto příběhů je zejména odboj Přemysla Otakara II. proti jeho otci Václavu I. Kromě politických otázek se autor letopisu zabývá také otázkami hospodářskými a církevními. Nechybí zprávy o svatovítském kostele. Součástí letopisu jsou rovněž meteorologické a astronomické údaje.

Příběhy krále Přemysla Otakara II. (Annales Otakarini)

Tyto příběhy jsou základním pramenem k tzv. prvnímu křížovému tažení do Prus. Začínají výpravou Přemysla Otakara II. do Prus (1254-1255), popisovanou jejím přímým účastníkem. Dále se zde vypráví o sporu mezi Přemyslem Otakarem II. a uherským panovníkem Bélou IV. a o bitvě u Kressenbrunnu.

Letopis pojednává dále o Vítovi, děkanovi pražském, o konfliktu Přemysla Otakara II. s novým římským králem Rudolfem Habsburským a o Přemyslově pádu (1278). Součástí spisu jsou také nekrologia Přemysla Otakara II. a pražského biskupa Jana.

O zlých letech po smrti Přemysla Otakara II. (A)

Tento oddíl spolu s následujícím oddílem (B) patří k nejdůležitějším částem Druhé pokračování Kosmovy Kroniky. Autor v textu ostře odsuzuje chování Braniborů, kteří vpadli do Českého království po smrti Přemysla O. II. Jde o jednoznačnou antipatii autora vůči zahraničním uzurpátorům. Letopis začíná volbou Tobiáše z Bechyně za pražského biskupa. Hlavní část pak tvoří popis útlaku obyvatel Českého království, které bylo násilně „spravováno“ braniborskými vojáky pod vedením braniborského markraběte Oty. Velmi živě a naturalisticky je zde vyobrazeno loupení a plnění jeho vojáků.

O zlých letech po smrti Přemysla Otakara II. (B)

Další část letopisu rovněž popisuje bídu českého obyvatelstva, zajetí následníka trůnu Václava II. a královny Kunhuty, jejich věznění na Bezdězu, královnin útěk, vyhnání Braniborů z Čech, hladomor a konečně návrat Václava II. z vězení za výkupné. Opět je zde uveden popis počasí (např. duha nad Prahou), zázrak v kostele svatého Jiří a události spojené s děním v církevních kruzích.

Závěr sběratele

Závěr sběratele tvoří stručný přehled posloupností Přemyslovců. Čerpá z Kosmovy kroniky a navazuje na předchozí text. Výčet panovníků začíná bájným Přemyslem Oráčem a končí Václavem II. Tato poslední část bývá datována nejdříve do konce 80. let 13. století.

Druhé pokračování Kosmovy Kroniky navazuje na První pokračování Kosmovy Kroniky (od Kanovníka vyšehradského) a spolu s ním i s Kronikou Kosmovou tvoří jeden celek. Jeho nejstarší a pro historiky nejdůležitější podoba je dochovaná v Dražickém rukopisu, který se pod signaturou G5 nachází v knihovně pražské metropolitní kapituly (vznikl na přání biskupa Jana IV. z Dražic). Druhé pokračování se úplně dochovalo ve třech rukopisech (dražický rukopis, muzejní rukopis, fürstenberský rukopis) a v jednom rukopisu se dochovalo částečně (roudnický rukopis).

Edice:

Continuatio Cosmae secunda. Ed. J. Emler. FRB II. Praha 1874, s. 270–375.
(dostupné na: <http://147.231.53.91/src/index.php?s=v&cat=11&bookid=169>)

Překlad:

Hrdina, K. – Bláhová, M. – Tomek, V. V.: Pokračovatelé Kosmovi. Vyd. 1. Praha 1974.

Literatura:

Bláhová, M.: *Druhé pokračování Kosmovo*. SH 21, 1974, s. 5-39.

Nechutová, J.: *Latinská literatura českého středověku do roku 1400*. Praha 2000.